

Ekspertgrupper

Denne metode er oplagt for dig, som:

- ønsker at inddrage børn eller unge i udviklingen af idéer og anbefalinger inden for et afgrænset emne
- kan komme i kontakt med børn eller unge, som har konkrete erfaringer inden for emnet og mulighed for at deltage i en proces over tid (fx tre halvdagsmøder med en uges mellemrum).

Metoden kræver kompetencer eller kendskab til:

- procesfacilitering
- kreative arbejdsmetoder
- børnefaglighed, når deltagerne er særligt sårbare.

Metoden kræver resurser i form af:

- lokaler til samvær, gruppearbejde og eventuelt kreativ udfoldelse
- forplejning og eventuelt materialer til kreativitet (karton, billeder osv.)
- hjælp til transport samt eventuelt fri fra skole, fritidsjob eller lignende.

Navnet 'ekspertgruppe', som er ét af Børnerådets undersøgelseskoncepter, refererer direkte til idéen om, at børn er eksperter i eget liv. Fokus i en ekspertgruppe kan være helt almene livsbetingelser, fx at være barn i en børnehave, men det kan også være emner, som handler om sårbare eller udsatte børns liv, fx misbrugsproblematik i familien eller et alvorligt sygdomsforløb.

Børnenes ekspertrolle gøres tydelig allerede fra start, idet børnene bliver gjort klart, at de voksne ikke ved, hvordan det opleves som barn at have netop den type af erfaringer, som de har. At børnene er eksperterne, betyder ikke, at de bestemmer alt, hvad der skal ske på møderne. En ekspertgruppe vil altid være etableret ud fra et tema, som man ønsker at få uddybet ud fra børnenes perspektiv. Men metodens styrke er – som beskrevet i detaljer nedenfor – at lade børnene udtrykke sig og påvirke processen uden at blive styret af voksnes forudfattede synspunkter og ønsker. Derfor er indholdet og udviklingen under ekspertgruppemøderne i høj grad bestemt af det, som deltagerne selv ønsker at få frem, fordi de ved, hvad der er vigtigt for dem.

EKSPERTGRUPPER I BØRNERÅDET

Børnerådets ekspertgrupper er kendetegnet ved at:

- bestå af fire til ti børn eller unge
- deltagerne mødes to til fire gange af cirka tre timers varighed over en eller to måneder
- arbejde procesorienteret med emner og budskaber til forskellige målgrupper, som kan påvirke lovgivning eller praksis på området
- arbejde med forskellige kreative metoder
- udarbejde et sæt konkrete anbefalinger til relevante modtagere
- arbejde hen imod en direkte formidling af børneperspektivet til relevante beslutningstagere, fx ministermøder eller foretræde for ekspertudvalg.

FORMÅL MED EKSPERTGRUPPER

Formålet med at danne ekspertgrupper er dels at indsamle værdifuld viden fra børnene selv om et emne, dels sammen at indkredse udviklingspotentialer og udvikle konkrete anbefalinger til forandring. Ønsket er gennem formidlingen af denne viden at påvirke beslutningstagere, faggrupper eller den brede offentlighed, når der tages beslutninger af lovgivningsmæssig karakter eller i forhold til praksis. Det kan være et mål, at børnene i ekspertgruppen – med støtte fra de voksne – personligt formidler deres erfaringer og budskaber til en eller flere relevante modtagere (læs om børns møde med beslutningstagere kapitel 6, s. 176).

Selvom det ikke er et formål i sig selv, er det alligevel et vigtigt element ved afholdelsen af ekspertgrupper, at de deltagende børn får en positiv oplevelse af at være med og kunne skabe forandring. Det har stor betydning for mange børn at kunne bidrage til, at andre børn som dem selv i fremtiden får bedre forhold. For det enkelte barn har deltagelsen også ofte den effekt, at de får mere mod på at sige deres meninger – også i andre sammenhænge – og i det hele taget får styrket deres tro på, at de og deres perspektiver er værdifulde.

ANTALLET AF DELTAGERE

Hvor mange der skal deltage i en ekspertgruppe, afhænger af emnet, ekspertgruppen samles om, og aldersgruppen for deltagerne, da begge dele kan have betydning, fx i forhold til fortroligheden og gruppedynamikken. Man bør dog stræbe efter en gruppestørrelse på mellem fire og ti børn eller unge, hvor den optimale gruppe i de fleste tilfælde vil være på seks til otte. Denne gruppestørrelse gør det muligt at lave en variation i møderne, så man både kan arbejde i små og større grupper. Gruppen er dermed heller ikke større, end at man i plenum vil kunne overskue alles bidrag. Det er en fordel at prøve at sikre, at der ikke er nogen, der forlader gruppen undervejs i forløbet af hensyn til børnenes proces.

ALDER OG MODENHED

Da en af metodens forcer er, at deltagerne kan spejle sig i de andre børn og unge, skal der være en vis sandsynlighed for, at børnene kan sætte sig ind i de andres erfaringsgrundlag. Derfor må aldersspændet i ekspertgruppen ikke være for stort. Hvis børnene er for langt fra hinanden modenhedsmæssigt, kan det ydermere blive svært for dem, som ligger i yderkanten af spektret, at føle sig inkluderet i gruppen. I mange sammenhænge kan det dog fungere med et aldersspænd på tre-fire år, netop fordi børnene er samlet om et tema, som de alle har nogle fælles erfaringer med.

KØNSFORDELING

Kønsfordelingen behøver ikke have stor betydning, men kan have det for nogle børn. Det handler ikke så meget om betydningen af selve kønnet, men mere om, hvorvidt børnene og de unge kan identificere sig med de andre. Det kan dog i nogle sammenhænge handle om, at det kan være nemmere at tale med andre af samme køn om det tema, ekspertgruppen er samlet om. Hvis der kun er én af det ene køn, er det en god idé på forhånd at sikre sig, at han eller hun er okay med det.

BØRNERÅDETS ERFARING MED KØNSFORDELING

Børnerådet gennemførte en ekspertgruppe med unge, som havde vidnet i retten i sager om seksuel krænkelse, hvor der udelukkende deltog piger. Dette skyldes dels, at piger udgør hovedparten af målgruppen, dels at det på grund af det meget følsomme emne var afgørende for pigernes tryghed og lyst til at deltage, at der ikke var drenge med i gruppen. I en ekspertgruppe med unge uledsagede flygtninge deltog kun én enkelt pige og fire drenge. Pigen var meget engageret i at deltage og var ikke ked af at være den eneste pige.

GRUPPESAMMENSÆTNINGEN

Før man nedsætter en ekspertgruppe, er det vigtig, at man overvejer, hvordan man bedst muligt sammensætter gruppen, og hvilken viden det kræver om børnene. Hvis emnet eksempelvis er oplevelser med at blive anbragt, at have mistet et familiemedlem eller at være blevet mobbet, er det ikke sikkert, det er hensigtsmæssigt, at oplevelsen ligger for tæt på, at gruppen skal samles.

Ved etablering af ekspertgrupper med særligt sårbare børn kan det være en god ide at alliere sig med fagpersoner eller andre fra barnets netværk, før man inviterer barnet, for at få en fornemmelse af, hvordan barnet vil fungere i en ekspertgruppe. Her kan man undersøge særlige forhold, som kan have betydning for deltagelsen, fx om et barn kan have svært ved at sætte sig i andres sted og derfor kan blive frustreret over et krav om at skulle forholde sig til de andre børns bidrag i gruppen. Eller om et barn har det så psykisk dårligt, at det ikke magter et nyt fællesskab (læs om udvælgelse og rekruttering kapitel 3, s. 72).

AT DELTAGE SOM EN GRUPPE

En af fordelene ved ekspertgruppemetoden er, at børnene ofte oplever et sammenhold, fordi de har de samme erfaringer med sig. Ofte er det motiverende for børnenes lyst til at deltage i gruppeaktiviteterne, at de kan genkende det, de andre siger, og også spejle sig i deres erfaringer og oplevelser. Den støtte, som børnene oplever i gruppen, kan også være en fordel i de tilfælde, hvor ekspertgruppens budskaber formidles direkte fra børnene eller de unge til beslutningstagere på konferencer eller lignende.

Hvis børnene skal have glæde af at være i en gruppe, forudsætter det, at de føler sig trygge. Derfor er det vigtigt, at man som facilitator er med til at skabe en god stemning, fx ved hjælp af lege, der virker som icebreakere og gør, at børnene kommer hinanden ved. Men man bør også sætte nogle rammer op for mødedeltagelsen og måden, man er sammen på, som kan fremme trygheden. En overordnet rammesætning fra start er også vigtig, fordi det giver mulighed for at referere tilbage til den, fx hvis man oplever, at samværet skaber usikkerhed hos nogle af deltagerne (læs om regler for samvær i en gruppe kapitel 4, s. 126).

FACILITATOR-ROLLEN

Det er en stor fordel at have en vis fortrolighed med processtyring, hvis man skal stå for at arrangere og gennemføre ekspertgruppemøder. En umiddelbar interesse for børn og lyst til at være sammen med børn er samtidig et godt udgangspunkt. Børnefaglig viden fra et hverv som pædagog, lærer, psykolog, socialrådgiver eller andet er ikke en forudsætning – det vil typisk betyde en større indsigt og fortrolighed med målgruppen, men kan samtidig også betyde en større grad af forforståelse, som kan risikere at stå i vejen for ny viden og nysgerrighed. Når ekspertgruppens deltagere er meget sårbare børn eller unge, er det dog en klar anbefaling, at facilitatoren også har børnefaglig viden. Et andet krav til facilitatoren er, at man er god til at udvikle eller finde metoder, der ikke alene baserer sig på dialog, men også på kreativitet og mere fysiske udtryksformer (læs om procesøvelser kapitel 4, s. 135).

GUIDE TIL ET GODT EKSPERTGRUPPEFORLØB

Aftal tydelig rollefordeling mellem medarbejdere

Aftal på forhånd, hvilke roller de forskellige voksne deltagere har. Hvem skal fx være den primære facilitator, hvem er hjælpere eller har en anden rolle? Det kan være godt for børnene at vide, hvis nogle af medarbejderne har en mere passiv rolle i ekspertgruppen. Ligeledes bør man beslutte på forhånd, hvem der kan gå med, hvis et barn har brug for at trække sig fra gruppen eller for at tale med en voksen.

Skab et indbydende rum

Det er vigtigt at skabe et hyggeligt og indbydende rum til mødet, så der fx er behagelige møbler, tændte stearinlys samt snacks og drikkevarer. Hvis mødet er med frokost eller aftensmad, kan det være en god idé at lade deltagerne være med til at bestemme, hvad

de kunne tænke sig. Vær også opmærksom på praktiske forhold såsom toiletadgang eller adgang til udearealer. Desuden skal man sikre sig, at andre ikke kan komme ind i rummet og høre, hvad der bliver talt om.

Visualiser dagens program og læg materialer frem

Start med at præsentere dagens program for børnene visuelt – det er med til at skabe tryghed og forudsigelighed for dem. Samtidig er det nemt for børnene at vende tilbage til det, der er skrevet op, og dermed få en løbende fornemmelse af, hvor i forløbet de er. Mødets dagsorden kan fx skrives på et whiteboard eller en flipover.

RAM DET RIGTIGE NIVEAU I KOMMUNIKATIONEN

Selvom man sjældent har en indgående viden om de enkelte børn i gruppen, bør man på forhånd tage højde for, at der kan være nogle af børnene, som har så svært ved at læse, at det skriftlige skal ledsages med billeder. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at man ikke kommer til at tale ned til dem. Dette kan være en svær balance, og man må prøve hurtigt at danne sig en fornemmelse af, hvordan kommunikationsformen bedst muligt rammer de fleste børn i gruppen.

Til de helt små børn er det vigtigt, at så meget kommunikation som muligt er billedlig og kan relateres til børnenes konkrete liv (læs om procesøvelser til yngre børn kapitel 4, s. 147).

Det kan desuden være en god idé på forhånd at lægge alle relevante materialer frem, dels for ikke at skulle bruge tid under mødet på at finde dem frem, dels for at signalere til deltagerne, at der skal arbejdes med andet end snak. Dette kan for nogle børn gøre det mere indbydende og mindske et eventuelt præstationspres.

Skab en god velkomst

Det er vigtigt, at børnene og de unge føler sig velkomne fra start. Derfor er det en god idé på forhånd at aftale, hvem der tager imod i døren og har tid til at smalltalke, indtil man starter.

Lav en præsentationsrunde eller en navneleg

Når alle deltagere er kommet, bydes der velkommen, ved at medarbejderne præsenterer sig og ganske kort fortæller, hvorfor man er samlet i ekspertgruppen. Herefter bør man lave en præsentationsrunde, hvor alle siger deres navn og nogle ord om, hvad baggrun-

den er for, at de deltager. Runden kan efterfølges eller erstattes af en navneleg. Fordelen ved legen er, at den løsner stemningen og giver et godt afsæt for det videre arbejde.

Gennemgå dagens program

Når gruppen har fået hilst ordentligt på hinanden, og formålet med mødet er klart for alle, er det tid til at gennemgå den dagsorden, der er skrevet op. Det er en god idé at lægge vægt på, at man så vidt muligt prøver at holde tidsrammen, men at man også skal være forberedt på, at det kan være, at programmet ændres lidt undervejs. For nogle børn kan det være en stor tryghed, at der er skrevet tider på dagsordenen, fx hvornår der er pause, eller hvornår man samles, men for andre vil eventuelle afvigelser herfra skabe frustration. Også her må man – når gruppen af samlet – hurtigst muligt danne sig et indtryk af, hvad gruppen vil have størst glæde af. Det er under alle omstændigheder en god idé løbende at tale om, hvis programmet rykkes, og fortælle børnene, hvad der så kommer til at ske. Dette er vigtigt i forhold til børnenes tryghed og tillid til medarbejderne.

Fortæl om samværsregler i gruppen

Man bør altid opstille en række regler for samværet i gruppen. Hvor meget man skal vægte dette, og hvordan det skal kommunikeres, vil være et spørgsmål om emnet og den konkrete gruppe og noget, man hurtigt får en klar fornemmelse af.

EKSEMPEL PÅ SAMVÆRSREGLER

- Man må spørge om alt.
- Man har altid lov til at sige "det har jeg ikke lyst til at svare på".
- Man må gerne grine, men man må ikke gøre grin med det, de andre siger.
- Man skal lytte til de andre og ikke afbryde.
- Man må gerne fortælle hjemme om de emner, vi taler om i gruppen.
- Man må ikke fortælle uden for gruppen, hvad de andre i gruppen har fortalt.

Procesøvelser og pauser

Når gruppearbejdet går i gang, veksles der mellem procesøvelser, små energi-øvelser og pauser. I procesforløbet er det vigtigt så vidt muligt at visualisere, hvad der sker, og hvor man er i processen. Dette kan gøres ved løbende at lave opsamlinger på plancher, som alle kan se.

Når deltagerne er yngre børn eller børn med særlige behov, er det vigtigt, at der er mange pauser, og at der sker mange gentagelser for at tydeliggøre, hvad man lige har gjort, og hvad man skal til.

Afrunding og evaluering

Børnene samles i plenum og dagens forløb opridses med henvisning til det, der er blevet skrevet op. Herefter følger en evalueringsrunde, hvor børnene bliver spurgt om, hvordan det har været for dem at være med. Det kan være en god idé at bede dem om at fortælle en god ting fra dagen og noget, der godt kunne have været bedre. Til sidst fortæller man børnene om det næste møde og den overordnede plan for dette. Hvis det er muligt, kan man i store træk skrive op, hvad næste mødes dagsorden er, så børnene kan forberede sig.

Afslutningsvis skal man sikre sig, at alle børn kommer godt ud af døren, og at der er klare aftaler for, hvordan de kommer hjem. Man bør også være opmærksom på, om alle børn har det godt efter forløbet, og der skal være mulighed for, at medarbejderne kan blive ved et barn, indtil det bliver hentet, eller hvis det er meget følelsesmæssigt påvirket af forløbet.

Afrunding af forløbet ved sidste ekspertmøde

Ved det sidste møde er det vigtigt, at børnene får mulighed for at fortælle, hvordan de synes, det har været at deltage i forløbet. Man kan vælge forskellige skriftlige og mundtlige evalueringsformer. Nogle børn vil have svært ved at give mundtlig kritik til de voksne, så hvis man vil være sikker på at få ordentlig feedback, kan den skriftlige evaluering være en fordel.

Ved afrundingen er det vigtigt, at man gør det klart for børnene, hvordan resultaterne af deres arbejde bliver brugt, og hvornår der kommer til at ske noget videre, fx lokale forandringer, politiske udspil, publikationer eller presseomtale.

Endelig er det på det sidste møde vigtigt at sige tak for en aktiv og god proces. Man kan overveje, om man vil kvittere for børnenes deltagelse og arbejde med en lille gave eller et diplom.

HVIS DU VIL VIDE MERE

- Læs om konkrete procesøvelser i Red Barnet Ungdoms publikation (2012). *Børneinddragelse i praksis – RBA- værktøjskasse*, på www.redbarnetungdom.dk
- Læs om energizers hos Barnetsfest og Idespejd på www.barnetsfest.dk og www.idespejd.dk